

احکام قرائت نماز از رساله دوازده مرجع

مسئله ۹۹۷ - انسان باید نماز را یاد بگیرد که غلط نخواند و کسی که به هیچ قسم نمی‌تواند صحیح آن را یاد بگیرد، باید هرطوری که می‌تواند بخواند و احتیاط مستحب^۱ آن است که نماز را به جماعت به جا آورد.^۲

۱ - گلیایگانی، صافی: احتیاط لازم...

۲ - گلیایگانی، صافی: مگر آنکه بر او حرج باشد.

*****

مکارم: مسأله - باید قرائت و ذکر نماز را صحیح بخواند و اگر نمی‌داند یاد بگیرد، اما کسانی که نمی‌توانند تلفظ صحیح را یاد بگیرند باید همان‌طور که می‌توانند بخوانند و برای چنین اشخاصی بهتر است که تا می‌توانند نماز خود را با جماعت بجا آورند.

سیستانی: مسأله - انسان باید قرائت نماز را صحیح بخواند و کسی که به هیچ قسم نمی‌تواند همه سوره حمد را صحیح بخواند، باید آن مقدار را که می‌تواند بخواند ولی اگر آن مقدار ناچیز باشد، باید بنا بر احتیاط واجب مقداری از بقیه قرآن را که می‌تواند صحیح بخواند به آن ضمیمه کند و اگر نمی‌تواند باید تسبیح به آن ضمیمه کند و اما کسی که نمی‌تواند به کلی سوره را صحیح بخواند لازم نیست چیزی عوض آن بخواند و در هر صورت احتیاط مستحب آن است که نماز را به جماعت بجا آورد.

مسئله ۹۹۸ - کسی که حمد و سوره و چیزهای دیگر نماز را به خوبی نمی‌داند^۱ و می‌تواند یاد بگیرد، چنانچه وقت نماز وسعت دارد، باید یاد بگیرد و اگر وقت تنگ است بنا بر احتیاط واجب^۲ در صورتی که ممکن باشد، باید نمازش را به جماعت بخواند.^۳

۱ - اراکسی: و نمی‌تواند آن را به جماعت بخواند اگر می‌تواند یاد بگیرد، باید یاد بگیرد. [پایان مسأله]

سیستانی: کسی که حمد را به خوبی نمی‌داند...

۲ - عبارت «بنا بر احتیاط واجب» در رساله آیات عظام: خوئی و تبریزی نیست |
۳ - سیستانی: اگر وقت تنگ است، چنانچه نماز را به طوری که در مسأله پیش گفته شد، بخواند نمازش صحیح است ولی در صورتی که در یاد گرفتن کوتاهی کرده باشد اگر ممکن باشد برای فرار از عقوبت، نمازش را به جماعت بخواند.

بجهت: اگر وقت تنگ است، دو صورت دارد: ۱ - اگر در یاد گرفتن کوتاهی کرده، در صورتی که عسر و حرج نباشد بنا بر اظهار باید نمازش را به جماعت بخواند، یا کسی بخواند و او هم همراه او بخواند یا اگر ممکن است از روی نوشته‌ای بخواند. ۲ - اگر کوتاهی نکرده بنا بر احتیاط مستحب این کارها را انجام دهد. اگر کسی از قرآن هیچ نمی‌داند به مقداری که واجب است در نماز از قرآن بخواند، تسبیح و تهلیل و تکبیر می‌گوید.

*****

مکارم: مسأله - کسی که در یاد گرفتن قرائت و ذکر نماز کوتاهی کرده نمازش باطل است و اگر وقت تنگ شده احتیاط واجب آن است که با جماعت نماز بخواند و اگر دسترسی به جماعت ندارد، نمازش در تنگی وقت صحیح است.

مسئله ۹۹۹ - احتیاط واجب آن است که برای یاد دادن واجبات نماز مزد نگیرند ولی برای مستحبات آن اشکال ندارد.^۱ این مسأله، در رساله آیت الله بهجت نیست |
۱ - مکارم: مگر اینکه از شعائر دین باشد یا حفظ احکام الهی منوط به تعلیم آن گردد.

*****

خوئی: مسأله - مزد نگرفتن برای یاد دادن واجبات نماز بهتر است و مزد گرفتن برای یاد دادن مستحبات آن بدون اشکال جایز است.

گلیایگانی، صافی، زنجانی: مسأله - مزد گرفتن برای یاد دادن واجبات نماز بنا بر احتیاط واجب (زنجانی: بنا بر احتیاط) حرام است ولی برای مستحبات آن اشکال ندارد. تبریزی: مسأله - مزد گرفتن برای یاد دادن واجبات نماز اشکال دارد و مزد گرفتن برای یاد دادن مستحبات آن بدون اشکال جایز است.

سیستانی: مسأله - مزد گرفتن برای یاد دادن واجبات نماز بنا بر احتیاط حرام است ولی مزد گرفتن برای یاد دادن مستحبات آن جایز است.

مسئله ۱۰۰۰ - اگر یکی از کلمات حمد یا سوره را نداند^۱ یا عمداً آن را نگوید یا به جای حرفی دیگر بگوید، مثلاً بجای «ض» «ظ» بگوید^۲ یا جایی که باید بدون زیر و زبر خوانده شود، زیر و زبر بدهد، یا تشدید را نگوید نماز او باطل است.^۳

- ۱- زنجانی: اگر یکی از کلمات حمد را نداند یا شک داشته باشد...
- ۲- بهجت: به طوری که در زبان عربی بگویند آن حرف را تلفظ نکرده و موافق هیچ یک از قرائت‌های هفتگانه نباشد...
- سیستانی: مثلاً بجای «ض» «ذ یا ز» بگوید...
- ۳- بهجت: بنا بر احتیاط.

*****

- مکارم: مسأله - هرگاه یکی از کلمات حمد یا سوره یا ذکرهای دیگر نماز را نداند یا زیر و زبر آن را غلط بخواند یا حرفی را به حرف دیگری تبدیل کند مثلاً بجای «ض» «ز» بگوید به طوری که از نظر لغت عرب غلط باشد، نماز او باطل است.
- مسأله ۱۰۰۱ - اگر انسان کلمه‌ای را^۱ صحیح بداند و در نماز همان‌طور بخواند و بعد بفهمد غلط خوانده لازم نیست دوباره نماز را بخواند^۲ و یا اگر وقت گذشته قضا نماید. این مسأله، در رساله آیت‌الله بهجت نیست.
- ۱- خوئی، تبریزی، سیستانی: که یاد گرفته ...
  - ۲- خوئی، سیستانی، تبریزی: بقیه مسأله ذکر نشده.
- اراکي، گلپایگانی، صافی: باید دوباره نماز را بخواند و اگر وقت گذشته قضا نماید.
- زنجانی: بنا بر احتیاط مستحب (فاضل: احتیاط مستحب آن است) دوباره نماز را بخواند و اگر وقت گذشته، قضا نماید.

*****

- مکارم: مسأله - هرگاه کلمه یا تلفظ آیه یا ذکر را صحیح می‌دانسته و مدتی در نمازها خوانده و بعد می‌فهمد غلط بوده نمازش اعاده ندارد هر چند احتیاط مستحب اعاده یا قضای آن است.
- مسأله ۱۰۰۲ - اگر زیر و زبر کلمه‌ای را نداند^۱ باید یاد بگیرد (ولی اگر کلمه‌ای را که وقف کردن آخر آن جایز است همیشه وقف کند یاد گرفتن زیر و زبر آن لازم نیست و نیز اگر^۲ نداند مثلاً کلمه‌ای به «س» است یا به «ص» باید یاد بگیرد^۳) و چنانچه دو جور یا بیشتر بخواند^۴، مثل آن که در «اهدنا الصراط المستقیم» مستقیم را^۵ یک مرتبه با سین و یک مرتبه با صاد بخواند نمازش باطل است^۶ مگر آن که هر دو جور قرائت شده باشد و به امید رسیدن به واقع بخواند.
- ۱- خوئی، گلپایگانی، تبریزی، صافی، زنجانی: یا نداند مثلاً کلمه‌ای به «س» است یا به «ص» ...
  - سیستانی: یا نداند مثلاً کلمه‌ای به «ه» است یا به «ح» ...
  - ۲- بهجت: ولی اگر ...
  - ۳- قسمت داخل پرائتز در رساله آیات عظام: گلپایگانی، خوئی، سیستانی، زنجانی، صافی و تبریزی نیست]

۴- سیستانی: اگر بواسطه غلط خواندن، نه قرآن و نه ذکر خدا حساب شود، نمازش باطل است و در صورتی که هر دو جور خواندن صحیح باشد مثل «اهدنا الصراط المستقیم» که می شود با سین و با صاد قرائت کرد، تکرار آن به دو جور ضرر ندارد.

۵- خوئی: صراط را ...

۶- اراکی، گلپایگانی، صافی: بقیه مسأله ذکر نشده.

خوئی، تبریزی: ولی اگر آن کلمه ای را که دو جور خوانده از اذکار باشد و غلط خواندنش از ذکر بودن خارجش نکند، نمازش صحیح است.

زنجانی: مگر کلمه به هر دو نحو عربی صحیح باشد و یکی از آنها را به قصد ذکر بگوید.

مکارم: رجوع کنید به ذیل مسأله ۱۰۰۰.

مسأله ۱۰۰۳ - اگر^۱ در کلمه ای «واو» باشد و حرف قبل از «واو» در آن کلمه

پیش داشته باشد و حرف بعد از «واو» در آن کلمه همزه «ه» باشد مثل کلمه «سوء»

بهتر است^۲ آن واو را، مدّ بدهد یعنی آن را بکشد و همچنین اگر در کلمه ای «الف»

باشد (و حرف قبل از الف در آن کلمه زیر داشته باشد^۳) و حرف بعد از «الف»

در آن کلمه همزه باشد مثل «جاء» بهتر است^۴ «الف» آن را بکشد و نیز اگر در

کلمه ای «ی» باشد و حرف پیش از «ی» در آن کلمه زیر داشته باشد و حرف بعد از

«ی» در آن کلمه همزه باشد مثل «جی» بهتر آن است^۵ «ی» را با مدّ بخواند و اگر

بعد از این «واو» و «الف» و «ی»، به جای همزه «ه» حرفی باشد که ساکن است

یعنی زیر و زبر و پیش ندارد باز هم بهتر آن است این سه حرف را^۶ با مدّ

بخواند^۷، مثلاً در «ولا الضالین» که بعد از «الف» حرف لام ساکن است، بهتر آن

است^۸ «الف» آن را با مدّ بخواند^۹.

۱- بهجت: رعایت مدّی که در یک کلمه واقع شده واجب است، یعنی اگر...

سیستانی: علمای تجوید گفته اند اگر...

زنجانی: بنا بر احتیاط مستحب اگر...

۲- خوئی، گلپایگانی، اراکی، صافی، بهجت، سیستانی: باید...

تبریزی: بنا بر احتیاط ...

[عبارت «بهتر است» در رساله آیت الله زنجانی نیست]

۳- [قسمت داخل پرانتز در رساله آیات عظام: گلپایگانی، زنجانی و صافی نیست]

۴- اراکی، گلپایگانی، خوئی، سیستانی، بهجت، صافی: باید...

[عبارت «بهتر است» در رساله آیات عظام: زنجانی و تبریزی نیست]

۵- گلپایگانی، خوئی، اراکی، بهجت، صافی، سیستانی: باید...

[عبارت «بهتر آن است» در رساله آیات عظام: زنجانی و تبریزی نیست]

۶- خوئی، گلپایگانی، اراکی، بهجت، صافی، سیستانی: باز هم باید این سه حرف را...

زنجانی: باز هم بنا بر احتیاط مستحب این سه حرف را ...

تبریزی: باز هم این سه حرف را ...

۷- سیستانی: ولی ظاهرأصحّت قرائت در این چنین موارد توقّف بر مدّ ندارد پس چنانچه به دستوری که گفته شد، رفتار نکند، باز هم نماز صحیح است. بلی، در مثل «والصّالین» که تحفّظ بر تشدید و الف توقّف بر مقداری مدّ دارد، باید به همان مقدار الف را مدّ بدهد.

۸- اراکی، گلپایگانی، خوئی، بهجت، صافی، تبریزی: باید...

[عبارت «بهتر آن است» در رساله آیت الله زنجانی نیست]

۹- خوئی، گلپایگانی، صافی: و چنانچه به دستوری که گفته شد، رفتار نکند احتیاط واجب (گلپایگانی، صافی: احتیاط) آن است که نماز را تمام کند و دوباره بخواند. تبریزی: و چنانچه به دستوری که گفته شد رفتار نکند، بنا بر أظهر نماز صحیح است. زنجانی: و چنانچه به دستوری که گفته شد رفتار نکند، بنا بر احتیاط مستحب نماز را تمام کند و دوباره بخواند.

*****

مکارم: مسأله - لازم نیست آنچه را علمای تجوید برای بهتر خوانی قرآن ذکر کرده اند، رعایت کند بلکه لازم است طوری بخواند که بگویند عربی صحیح است هر چند رعایت دستورات تجوید بهتر است.

مسأله ۱۰۰۴ - احتیاط مستحب^۱ آن است که در نماز، وقف به حرکت و وصل به سکون ننماید آ و معنی وقف به حرکت آن است که زیر یا زیر یا پیش آخر کلمه ای را بگوید و بین آن کلمه و کلمه بعدش فاصله دهد. مثلاً بگوید «الرحمن الرحیم» و میم «الرحیم» را زیر بدهد و بعد قدری فاصله دهد و بگوید «مالک یوم الدین»، و معنی وصل به سکون آن است که زیر یا زیر یا پیش کلمه ای را نگوید و آن کلمه را به کلمه بعد بچسباند مثل آن که بگوید «الرحمن الرحیم» و میم «الرحیم» را زیر ندهد و فوراً «مالک یوم الدین» را بگوید.

۱- اراکی، خوئی: احتیاط واجب... گلپایگانی، صافی: احتیاط...

۲- فاضل: اقوی این است که لازم نیست در نماز وقف به حرکت و وصل به سکون را مراعات نماید...

بهجت: احتیاط در آن است که در نماز عمداً و بدون عذر وقف به حرکت و وصل به سکون ننماید...

*****

مکارم: مسأله - احتیاط واجب آن است که در نماز وقف به حرکت ننماید و معنی وقف به حرکت آن است که زیر و زیر آخر کلمه را بگوید اما بین آن کلمه و کلمه بعد فاصله دهد مثل این که بگوید الله اکبر (و آخر آن را پیش دهد) اما مدتی سکوت کند بعد بسم الله را شروع نماید، ولی وصل به سکون مانعی ندارد هر چند ترک آن بهتر است، معنی وصل به سکون این است که آخر جمله را بدون زیر و زیر بخواند و بلافاصله آیه یا کلمه بعد را بگوید.

مسأله اختصاصی

بهجت: مسأله ۸۲۷- تنوین و نون ساکن اگر به کلمه ای که با یکی از حروف (ی، ر، م، ل، و، ن) شروع می شود برسد، احتیاط واجب آن است که ادغام کند یعنی نون را به آن حرف تبدیل کند و با تشدید بگوید.